

Nr 2.

Ankom till riksdagens kansli den 17 mars 1944 kl. 3 em.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag till bidrag till dyrtidstillägg å folkpensioner och invalidunderstöd samt anslag till dyrtidstillägg å barnbidrag och å ersättning åt blinda, dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om dyrtidstillägg under budgetåret 1944/45 å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag, m. m., dels ock motioner, väckta i anledning av sistnämnda proposition.

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t å driftbudgeten under femte huvudtiteln (punkterna 43, 45 och 53 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 4 januari 1944) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1944/45 såsom förslagsanslag anvisa *dels* till Bidrag till dyrtidstillägg å folkpensioner och invalidunderstöd 61 400 000 kronor, *dels* till Dyrtidstillägg å barnbidrag 4 300 000 kronor, *dels ock* till Dyrtidstillägg å ersättning åt blinda 670 000 kronor.

Vidare har Kungl. Maj:t genom en den 4 januari 1944 dagtecknad proposition, nr 4, vilken hänvisats till lagutskott och tilldelats andra lagutskottet, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

1) Lag

om dyrtidstillägg under budgetåret 1944/45 å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag.

Häri genom förordnas som följer.

1 §.

Den som åtnjuter folkpension, vari ingår tilläggspension, eller invalidunderstöd eller barnbidrag skall erhålla dyrtidstillägg därå för var och en av perioderna oktober—november 1944, december 1944—januari 1945 och februari—mars 1945 med belopp, motsvarande hälften av folkpensionens, invalidunderstödet eller barnbidragets belopp för respektive period, samt för vart och ett av tredje kvartalet 1944 och andra kvartalet 1945 med följande belopp, nämligen

i fråga om folkpension eller invalidunderstöd.....	35 kronor,
beträffande barnbidrag för ett barn	25 » ,
» » » två »	44 » ,
» » » tre »	62 » 50 öre samt
» » » varje barn däröver ytterligare	12 » 50 » .

Där sålunda för tredje kvartalet 1944 eller andra kvartalet 1945 bestämt belopp understiger en tredjedel av folkpensionens, invalidunderstödet eller barnbidragets belopp för kvartalet, skall dock dyrtidstillägg för kvartalet utgå med en tredjedel av kvartalsbeloppet. Dyrtidstillägg utgår icke å pension, understöd eller bidrag, som icke uppgår till 12 kronor för år räknat. Dyrtidstillägg å barnbidrag utgår å det barnbidragsbelopp, som belöper å barnet, innan avdrag för inkomst jämlikt 6 § 2 mom. andra stycket lagen om barnbidrag verkställts.

Dyrtidstillägg utbetalas å den tid och i den ordning Konungen bestämmer. Där tillägg förfaller till betalning en gång varje tilläggsperiod och förfallotiden inträffar tidigare än under periodens sista månad, utgår tillägget med oförändrat belopp, även om tilläggsperioden, invalidunderstödet eller barnbidraget minskas eller upphör att utgå efter den månad, under vilken förfallotiden inträffar. Där tillägg förfaller till betalning flera gånger under samma tilläggsperiod, må tillägget höjas så, att detsamma varje gång kan utbetalas jämnt i tiotal ören. Dyrtidstillägg utgår icke, där tilläggsperiod, invalidunderstöd eller barnbidrag upphört att utgå, när dyrtidstillägg eljest skulle hava förfallit till betalning.

2 §.

Till kostnaderna för i denna lag avsedda dyrtidstillägg bidraga kommuner med belopp motsvarande för ort tillhörande ortsgrupp 1 23,8 procent, för ort tillhörande ortsgrupp 2 21,4 procent och för ort tillhörande ortsgrupp 3 21 procent av deras andelar i kostnaderna för under vartdera av åren 1944 och 1945 utanordnade tilläggsperioder, invalidunderstöd och barnbidrag samt

landsting med belopp motsvarande 22,8 procent av deras andelar i kostnaderna för under vartdera av åren 1944 och 1945 utanordnade tilläggsperioder och invalidunderstöd.

Återstående kostnad bestrides av staten.

3 §.

Bestämmelserna i lagarna om folkpensionering och om barnbidrag skola, där ej annat följer av 1 och 2 §§, i tillämpliga delar äga motsvarande giltighet beträffande dyrtidstillägg som avses i denna lag; dock äger Konungen uppdraga åt pensionsstyrelsen eller med avseende å fall, som beröra även postverket, åt pensionsstyrelsen och generalpoststyrelsen gemensamt att meddela de närmare föreskrifter, som, utöver vad denna lag innehåller, finnas erforderliga för lagens tillämpning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1944.

2) Fö r o r d n i n g

om dyrtidstillägg under budgetåret 1944/45 å blindhetsersättningar.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Den som åtnjuter blindhetsersättning skall under budgetåret 1944/45 av statsmedel erhålla dyrtidstillägg därå med 208 kronor för år räknat.

Dyrtidstillägg utbetalas å den tid och i den ordning Konungen bestämmer. Om tillägg, som skall utbetalas kvartalsvis, förfaller till betalning tidigare än under kalenderkvartalets sista månad, utgår tillägget med oförändrat belopp, även om blindhetsersättningen upphör att utgå efter den månad, under vilken förfallotiden inträffar. Dyrtidstillägg utgår icke, där blindhetsersättning upphört att utgå, när dyrtidstillägget eljest skulle hava förfallit till betalning.

2 §.

Bestämmelserna i förordningen om blindhetsersättning skola, där ej annat följer av 1 §, i tillämpliga delar äga motsvarande giltighet beträffande dyrtidstillägg; dock äger Konungen uppdraga åt pensionsstyrelsen att meddela de närmare föreskrifter, som, utöver vad denna förordning innehåller, finnas erforderliga för förordningens tillämpning.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1944.

I anledning av propositionen nr 4 hava inom riksdagen väckts fyra motioner, nämligen motionen nr 206 i första kammaren av herr *Persson, Ivar, m. fl.* samt motionerna i andra kammaren nr 75 av herr *Karlsson* i Grängesberg, nr 219 av herr *Pettersson* i Dahl *m. fl.* och nr 311 av herr *Persson* i Stockholm *m. fl.*

I motionerna *I: 206* och *II: 219*, vilka äro likalydande, har hemställts, att riksdagen vid antagande av lag om dyrtidstillägg under budgetåret 1944/45 å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag för sin del måtte besluta,

att den, som åtnjuter folkpension, vari ingår tilläggs pension eller invalidunderstöd, skall erhålla dyrtidstillägg därå för var och en av perioderna juli—september 1944, oktober—november 1944, december 1944—januari 1945, februari—mars 1945 och april—juni 1945 med 35 kronor,

att den, som åtnjuter barnbidrag, skall för budgetåret 1944/45 erhålla dyrtidstillägg därå för var och en av de nämnda perioderna med följande belopp: beträffande barnbidrag för ett barn med 25 kronor, för två barn

med 44 kronor, för tre barn med 62 kronor och 50 öre samt för varje barn därutöver ytterligare 12 kronor och 50 öre,

att till kostnaderna för i denna lag avsedda dyrtidstillägg kommuner skola bidra med belopp, motsvarande för ort, tillhörande ortsgrupp I 23,8 procent, för ort tillhörande ortsgrupp II 21,4 procent och för ort, tillhörande ortsgrupp III 21 procent av deras andelar i kostnaderna för under vartdera av åren 1944 och 1945 utanordnade tilläggs pensioner, invalidunderstöd och barnbidrag samt landsting med belopp, motsvarande 22,8 procent av deras andelar i kostnaderna för under vartdera av åren 1944 och 1945 utanordnade tilläggs pensioner och invalidunderstöd,

samt att i enlighet härmed författningen måtte erhålla följande lydelse:

L a g

om dyrtidstillägg under budgetåret 1944/45 å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Den, som åtnjuter folkpension, vari ingår tilläggs pension, eller invalidunderstöd eller barnbidrag, skall erhålla dyrtidstillägg därå för var och en av perioderna juli—september 1944, oktober—november 1944, december 1944—januari 1945, februari—mars 1945 och april—juni 1945 med följande belopp nämligen

i fråga om folkpension eller invalidunderstöd.....	35 kronor		
beträffande barnbidrag för ett barn	25	»	
» » » två »	44	»	
» » » tre »	62	»	50 öre samt
» » » varje barn däröver ytterligare	12	»	50 » .

Dyrtidstillägg utgår icke å pension, understöd eller bidrag, som icke uppgår till 12 kronor för år räknat. Dyrtidstillägg å barnbidrag utgår å det barnbidragsbelopp, som belöper å barnet, innan avdrag för inkomst jämlikt 6 § 2 mom. andra stycket lagen om barnbidrag verkställts.

Dyrtidstillägg utbetalas å den tid och i den ordning Konungen bestämmer. Där tillägg förfaller till betalning en gång varje tilläggsperiod och förfallotiden inträffar tidigare än under periodens sista månad, utgår tillägget med oförändrat belopp, även om tilläggs pensionen, invalidunderstödet eller barnbidraget minskas eller upphör att utgå efter den månad, under vilken förfallotiden inträffar. Där tillägg förfaller till betalning flera gånger under samma tilläggsperiod, må tillägget höjas så att detsamma varje gång kan utbetalas jämnt i tiotal ören. Dyrtidstillägg utgår icke, där tilläggs pension, invalidunderstöd eller barnbidrag upphört att utgå, när dyrtidstillägg eljest skulle hava förfallit till betalning.

2 §.

Till kostnaderna för i denna lag avsedda dyrtidstillägg bidraga kommuner med belopp motsvarande för ort tillhörande ortsgrupp I 23,8 procent, för ort tillhörande ortsgrupp II 21,4 procent och för ort tillhörande ortsgrupp III 21 procent av deras andelar i kostnaderna för under vartdera av åren 1944 och 1945 utanordnade tilläggs pensioner, invalidunderstöd och barnbidrag samt

landsting med belopp motsvarande 22,8 procent av deras andelar i kostnaderna för under vartdera av åren 1944 och 1945 utanordnade tilläggs pensioner och invalidunderstöd.

Återstående kostnad bestrides av staten.

3 §.

Bestämmelserna i lagarna om folkpensionering och om barnbidrag skola, där ej annat följer av 1 och 2 §§, i tillämpliga delar äga motsvarande giltighet beträffande dyrtidstillägg som avses i denna lag; dock äger Konungen uppdraga åt pensionsstyrelsen eller med avseende å fall, som beröra även postverket, åt pensionsstyrelsen och generalpoststyrelsen gemensamt att meddela de närmare föreskrifter, som, utöver vad denna lag innehåller, finnas erforderliga för lagens tillämpning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1944.

I motionen II: 75 yrkas,

att riksdagen måtte besluta, att 1 § i lag om dyrtidstillägg under budgetåret 1944/45 å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag måtte erhålla följande lydelse:

»1 §.

Den som åtnjuter folkpension, vari ingår tilläggs pension eller invalidunderstöd eller barnbidrag, skall därå under tiden 1 juli 1944—30 juni 1945 månadsvis erhålla dyrtidstillägg med följande belopp för månad, nämligen i fråga om folkpensioner och invalidunderstöd 15 kronor, beträffande barnbidrag för ett barn 11 »
 » » » två » 20 »
 » » » tre » 28 »
 » » » varje barn däröver ytterligare 7 » .

Dyrtidstillägg utgår icke å pension, understöd eller bidrag, som icke uppgår till 12 kronor för år räknat. Dyrtidstillägg å barnbidrag utgår å det barnbidragsbelopp, som belöper å barnet innan avdrag för inkomst jämlikt 6 § 2 mom. andra stycket lagen om barnbidrag verkställts.

Dyrtidstillägg utbetalas å den tid och i den ordning Konungen bestämmer. Dyrtidstillägg utgår icke, där tilläggspension, invalidunderstöd eller barnbidrag upphört att utgå, när dyrtidstillägg eljest skulle hava förfallit till betalning.»

Motionen II: 311 utmynnar i en hemställan, »att riksdagen måtte i anledning av propositionen nr 4 besluta utöver vad som i propositionen föreslagits, att ytterligare ett fast tillägg till samma storlek som de nu gällande skall utgå på folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag och att dyrtidstillägget å blindhetsersättning fastställas till 250 kronor.»

I motionen framhålles, att motionärerna i tidigare väckt motion, varmed avses motionen II: 74, påyrkat sådan provisorisk ändring i lagen om folkpensionering, att tilläggspensionerna ganska avsevärt höjdes. Förslaget i motionen II: 311 finge betraktas som ett alternativ till förslaget i motionen II: 74. Över sistnämnda motion har andra lagutskottet den 16 mars 1944 avgivit utlåtande nr 29.

Enligt överenskommelse mellan statsutskottet och andra lagutskottet hava förenämnda punkter i statsverkspropositionen, propositionen nr 4 samt de i anledning av sistnämnda proposition väckta motionerna hänskjutits till behandling av sammansatt stats- och andra lagutskott.

Beträffande de skäl, som utöver vad nedan angives anförts till stöd för de genom propositionen nr 4 framlagda förslagen, ävensom i fråga om de skäl motionärerna andragit till stöd för sina yrkanden får utskottet hänvisa till propositionen och motionerna.

Föredragande departementschefen, statsrådet Möller, har i propositionen nr 4 anfört följande:

»Bestämmandet av storleken av den dyrtidskompensation, som för innevarande budgetår skulle tillkomma dem, vilka åtnjöto folkpension, invalidunderstöd, barnbidrag eller blindhetsersättning, skedde med utgångspunkt från socialstyrelsens per den 1 april 1943 beräknade levnadskostnadsindex med 1935 såsom basår. Nämnda index uppgick till 153, vilket innebar, att levnadskostnaderna från tiden närmast före det nu pågående världskrigets utbrott stigit med 41 $\frac{2}{3}$ procent. Vid en levnadskostnadsstegring av denna höjd ansågos fem extra månadsutbetalningar under budgetåret vara motiverade.

Enligt indexberäkningarna per den 1 oktober 1943 kvarstår indextalet för samtliga levnadskostnader i 1935 års serie vid 153. Då nämnda indexantal uppnåddes redan den 1 oktober 1942, har levnadskostnadsindextalet sålunda varit oförändrat under ett helt års tid. Indextalet per den 1 januari 1944 är ännu ej känt, men anledning saknas till antagande, att några förskjutningar av betydelse inträffat under det sistförflutna kvartalet. Vid sådant förhållande torde redan nu förslag kunna framläggas rörande dyrtidstilläggen för nästa budgetår å folkpensioner, invalidunderstöd, barnbidrag och blindhetsersättningar.

På grund av det oförändrade levnadskostnadsläget bör storleken av dyrtidskompensationen uppenbarligen förbli densamma under nästa budgetår som under innevarande. Vad beträffar systemet för bestämmandet av dyrtidstilläggen ha sedan sistlidna vår, då dyrtidstilläggen för innevarande budgetår bestämdes, icke tillkommit några omständigheter av beskaffenhet att böra rubba det beslut från statsmakternas sida, som då tillkom. Dyrtidstilläggen å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag böra alltså utgå med tre procentuella och två fixa tillägg och å blindhetsersättningsarna med fem extra månadsutbetalningar. Ej heller beträffande de tekniska anordningarna för utbetalning av dyrtidstillägg samt de tider tilläggen skola avse bör ändring ske i vad som för närvarande gäller. Såvitt avser folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag bör alltså ett fixt tillägg avse tredje kvartalet 1944, de tre procentuella tilläggen respektive oktober—november 1944, december 1944—januari 1945 och februari—mars 1945 samt slutligen ett fixt tillägg andra kvartalet 1945. Jämväl kommunernas och landstingens bidrag böra förbli oförändrade. Kommunerna böra sålunda betala, kommun i ortsgrupp 1 23,8 procent, kommun i ortsgrupp 2 21,4 procent samt kommun i ortsgrupp 3 21 procent av kommunens andel i kostnaderna för under vartdera av åren 1944 och 1945 utanordnade tilläggs-pensioner, invalidunderstöd och barnbidrag. Landstingen böra erlagga 22,8 procent av deras andelar i kostnaderna för under vartdera av åren 1944 och 1945 utanordnade tilläggs-pensioner och invalidunderstöd.»

Beträffande de skäl, som åberopats för de i statsverkspropositionen, femte huvudtiteln, under de av utskottet behandlade punkterna, gjorda anslags-äskandena, får utskottet hänvisa till propositionen.

Utskottet har inhämtat, att socialstyrelsens per den 1 januari 1944 beräknade allmänna levnadskostnadsindex med 1935 som basår utgjorde 154.

Såsom framgår av vad ovan anförts utgår enligt 1943 års lag om dyrtidstillägg å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag under budgetåret 1943/44 sådant tillägg med tre procentuella och två fixa belopp. I den nu till behandling föreliggande propositionen nr 4 har föreslagits, att samma system för dyrtidskompensation å ifrågavarande förmåner skall tillämpas även för budgetåret 1944/45. Föredragande departementschefen har därvid åberopat, att dyrtidskompensationen för innevarande budgetår beräknats med utgångspunkt från socialstyrelsens levnadskostnadsindex per den 1 april 1943, att indextalet per den 1 oktober 1943 vore detsamma som sistnämnda dag samt att anledning saknades till antagande, att några förskjutningar därav av betydelse inträffat under sista kvartalet 1943.

I motionen II: 311 hemställes, att ytterligare ett fixt belopp å 35 kronor skall utgå utöver den av Kungl. Maj:t föreslagna dyrtidskompensationen. Vidare har i motionerna I: 206, II: 75 och II: 219 yrkats, att samtliga tillägg skola utgå endast med fixa belopp.

Utskottet.

Då endast en mindre förändring av levnadskostnadsindex ägt rum sedan den 1 april 1943, finner utskottet skäl saknas att för budgetåret 1944/45 frångå det system för kompensation av levnadskostnadsstegringen under den rådande dyrtiden som 1943 års riksdag antagit för innevarande budgetår. Utskottet avstyrker därför de i motionerna framställda ändringsyrkandena.

Mot de framlagda författningsförslagen i övrigt eller mot de gjorda anslagsäskandena har utskottet intet att erinra.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A. att riksdagen måtte antaga de genom propositionen nr 4 framlagda författningsförslagen;

B. att motionerna I: 206, II: 75, II: 219 och II: 311 icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd; samt

C. att riksdagen måtte för budgetåret 1944/45 såsom *förlagsanslag* anvisa

a) till *Bidrag till dyrtidstillägg å folkpensioner och invalid-
understöd* 61 400 000 kronor,

b) till *Dyrtidstillägg å barnbidrag* 4 300 000 kronor,

c) till *Dyrtidstillägg å ersättning åt blinda* 670 000 kronor.

Stockholm den 17 mars 1944.

På sammansatt stats- och andra lagutskotts vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit

från statsutskottet: herrar *Eriksson* i Stockholm, *Bernhard Nilsson**, *Bäckström**, *Bäcklund*, *Pettersson* i Dahl och *Mårtensson*; samt

från andra lagutskottet: herrar *Norman*, *Forsslund*, *Hallagård*, *Hagård*, fru *Nordgren* och fröken *Hessलगren*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Pettersson* i Dahl och *Hallagård*, vilka inom utskottet yrkat bifall till motionerna I: 206 och II: 219.